

EINDRAPPORTAGE

Onderwerp: **Project Uitwerken fyto sanitair fonds (Q uitbraken) in de tuinbouw, fase 1**
Projectnummer PT: **13692**
Datum: 30 jun 2014

Algemene gegevens

Naam project: Uitwerken fyto sanitair fonds (Q uitbraken) in de tuinbouw, fase 1
Projectleider: Saskia van Noordt
Opdrachtgever: LTO Nederland
Projectindienaar: LTO Noord

Zwolle (hoofdkantoor)
Zwartewaterallee 14
8031 DX Zwolle
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Drachten
Morra 2
9204 KH Drachten
Postbus 186
9200 AD Drachten

Haarlem
Fonteinlaan 5
2012 JG Haarlem
Postbus 649
2003 RP Haarlem

Wageningen
Agro Businesspark 1
6708 PV Wageningen
Postbus 40
6700 AA Wageningen

T 088 888 66 77
F 088 888 66 70

info@projectenltonoord.nl
www.projectenltonoord.nl

KvK 34 11 09 43
Bank 38 16 41 864

ACHTERGROND

Het ministerie van EZ wil met haar fytosanitair beleid voorkomen dat gereguleerde ziekten en plagen zich verspreiden via agrarische productstromen. Standaard gelden er fytosanitaire maatregelen, die betrekking hebben op het voorkomen van een besmetting. Tevens gelden er curatieve maatregelen na een vondst. Vondsten van zogenaamde Quarantaine-organismen (Q-organismen, zoals vermeld op de Q-lijst fytorichtlijn) kunnen daardoor resulteren in een ruiming van besmette partijen op meerdere bedrijven. De kosten als gevolg van een vondst kunnen fors oplopen.

Ondanks het nemen van preventieve maatregelen en goede controleafspraken in de keten, is het mogelijk dat er een uitbraak van een dergelijk Q-organisme plaatsvindt. Het risico op de introductie van een Q-organisme neemt steeds meer toe, door onder meer schaalvergroting, verregaande specialisatie en klimaatsverandering. Ook de toename van de handelsbewegingen in aantal, maar zeker ook in bestemmingen en herkomsten, dragen bij aan de toename van dit risico. Verder is het –door nieuwe technologieën- mogelijk al heel geringe aantastingen aan te tonen. Hierdoor is de keten nog kwetsbaarder geworden voor afkeuring in het buitenland. Buiten de eigen keten kunnen Q-organismen ook in openbaar groen voorkomen. Een uitbraak in de groene ruimte kan ook grote gevolgen hebben voor diverse teelten in Nederland. Gewassen die in de open lucht worden geteeld, kunnen daardoor te maken krijgen met (forse) exportbeperkingen.

In het belang van het beperken van de schade voor de handelsketen en de sector, is een vroegtijdige melding van het voorkomen van een schadelijk organisme noodzakelijk. Een financieel vangnet voor het getroffen bedrijf kan ervoor zorgen dat het snel een melding doet, en dat zo de uitbraak beperkt blijft en snel kan worden bestreden. Daarnaast stimuleert het ondernemers tot het nemen van risicobeperkende maatregelen. Zeker als in de reglementen wordt opgenomen dat eventuele gevolgen van een eerste schademelding financieel vergoed wordt.

In dit project voeren LTO Nederland, Productschap Tuinbouw en LTO Groeiservice voor de glastuinbouw een verkenning uit naar de mogelijkheden om een plantgezondheidsfonds op te richten voor tomaten en kuitplanten.

PROJECT

Doelstelling

De doelstelling van het project was het uitwerken van een Fytosanitair Fonds voor het dekken van schade na een uitbraak van Q-organismen en het toetsen van de gedragenheid bij de betrokken agrarische ondernemers.

Strategische keuzes

- In het project is oorspronkelijk een afbakening gemaakt naar tomaten en kuitplanten. In 2013 is dit opgeschaald naar tomaat, paprika, komkommer en aarbei voor de glasgroenteteelt; Phalaenopsis, Poinsettia en Petunia voor de pot- en perkplantenteelt en roos, chrysant en snij-anthurium voor de snijbloemeteelt.
- Een financiële bijdrage van de overheid aan het fonds is cruciaal voor het draagvlak onder agrariërs voor een fonds. Dit is dan ook een uitgangspunt geweest voor de inrichting en financiering van een fonds.

AANPAK

Organisatie

Het project is gestart met een werkgroep (Productschap Tuinbouw; LTO Groeiservice; LTO Nederland, Projecten LTO Noord). Hiermee is divers overleg gevoerd om voorwaarden en uitgangspunten e.d. van een fonds uit te werken. Deze werkgroep stuitte op een aantal vragen van beleidsmatige aard, waar zij in deze hoedanigheid geen antwoord op kon geven.

Daarom is vanaf najaar 2012 de organisatie aangepast en verbreed. Als vervolg op de werkzaamheden van de werkgroep is een projectgroep en een stuurgroep gevormd.

De projectgroep bestond uit vertegenwoordigers van LTO – vakgroep glastuinbouw, Frugi Venta, Plantum en de NVWA. Het secretariaat werd uitgevoerd door een beleidsadviseur van LTO Nederland;

De stuurgroep plantgezondheidsfonds bestond uit vertegenwoordigers van LTO-vakgroep glastuinbouw, Frugi Venta en Plantum, ondersteund door een vertegenwoordiger van het PT als adviseur en een beleidsadviseur van LTO Nederland voor het secretariaat. De stuurgroep is later aangevuld met bestuurders van andere LTO vakgroepen (uit de plantaardige sectoren), VGB en VBN.

Uitvoering

Het project is gestart in augustus 2009. Door Groen Agrocontrol zijn voor de ketens tomaat en kuitplanten hygiëneprotocollen opgesteld, waarin algemene maatregelen zijn beschreven ter voorkoming van plantenziekten. Het volgen van de hygiëneprotocollen zal de risico's op een uitbraak verlagen en het sectorbreed implementeren van protocollen zou bijdragen aan het positieve imago van de tuinbouwsector.

Als handvat voor het vaststellen van de risicopremie van een verzekering / fonds heeft het LEI een risico-inventarisatie opgesteld. Hierin zijn de kwantitatieve en kwalitatieve gevolgen van de introductie en verspreiding van Q-organismen in tomaten en kuitplanten in kaart gebracht, waaronder het gemiddeld jaarlijks uit te keren schadebedrag en de spreiding. Het onderzoek heeft zich beperkt tot 2 Q-organismen per keten.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor twee workshops waarin het draagvlak van agrarische ondernemers voor een fonds getoetst zouden worden. Een programma werd opgesteld, deelnemers geworven en er is een document opgesteld met de verwachte vragen van telers. De workshops waren gepland in februari 2011, verzet naar maart 2011, en uiteindelijk afgelast wegens te weinig aanmeldingen. Daarop is besloten het animo voor een fonds te peilen in de LTO-commissies Tomaat en Potplanten, waarin vertegenwoordigers van de agrariërs in deze bedrijfstakken zitting hebben. Hierin bleken nog te veel onderdelen van het fonds onduidelijk.

Een van de belangrijkste onderdelen voor de besluitvorming over een fonds was helderheid over financiering door de overheid. In 2012 is er een brief opgesteld en gestuurd naar het toenmalige EL&I met het verzoek GLB-gelden tm 2013 te kunnen inzetten. Ook is er een document opgesteld als basis voor een lobby voor de GLB-gelden na 2013. Hierin is door de werkgroep een werkwijze voorgesteld om de GLB-gelden in te zetten voor een plantgezondheidsfonds.

In mei 2012 heeft EL&I / EZ aangegeven met LTO Nederland te willen overleggen over een plantgezondheidsfonds naar voorbeeld van het succesvolle diergezondheidsfonds. In het diergezondheidsfonds hadden overheid en bedrijfsleven een convenant gesloten, onder meer over de financiële constructie en de inzet van hygiënevoorwaarden.

In het najaar van 2012 is er een nieuwe, bredere structuur opgezet, met meer betrokken organisaties, om te werken aan een plantgezondheidsfonds. De uitbraak van de paprikasnitkever in de zomer van 2012 heeft hier ook een rol in gespeeld.

Er is een stuurgroep gevormd en een nieuwe projectgroep. Door de stuurgroep is aangegeven dat naast de inrichting van een financieel vangnet of plantgezondheidsfonds, ook preventie van uitbraken van quarantaine organismen van groot belang is. Tevens zijn vanuit de stuurgroep contacten gelegd met de overheid om tot afspraken te komen over preventie en de inrichting van een financieel vangnet.

Het LEI heeft een vervolgstudie uitgevoerd, waarin de eerder opgestelde risico-inventarisatie opgeschaald is. Er zijn in totaal 4 gewassen in de glastuinbouw onderzocht, 3 in de pot- en perkplantenteelt en 3 in de snijbloemeteelt (rapport "Naar een Plantgezondheidsfonds. Analyses van risico's en inrichting van het fonds" (in press)).

Uiteindelijk is er op 27 maart 2014 een intentieverklaring 'Afspraken Fytosanitaire Preventie' opgesteld en getekend door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven (LTO Nederland, Frugi Venta, DPA, Plantum, VBN, VGB, NAO) en de staatssecretaris van Economische Zaken.

Planning

Voor het fonds was het cruciaal om aan te sluiten bij het beleid van de overheid. Gedurende het project bleef helderheid over de bijdrage, de rol en de mogelijkheden voor financiering (van een fonds) van de overheid uit. Hierdoor werd de voortgang vertraagd en was het steeds noodzakelijk nieuwe keuzes te maken. Wijzigingen in de planning en de koers van het project zijn voortdurend goedgekeurd door de betrokkenen van het Productschap Tuinbouw (eerst Dennis Kraaijeveld, vervolgens Michiel Gerretsen en Edwin de Jong). Schriftelijk zijn de

wijzigingen door de projectleiding aangegeven via een schrijven op 15 april 2010; een mail van 29 augustus 2011 en een mail op 14 maart 2013 aan het PT, allen met positieve reacties.

Conclusies

Met de ondertekening van de intentieverklaring Afspraken Fytosanitaire Preventie is een solide basis gelegd om gezamenlijk als overheid en bedrijfsleven te werken aan het verminderen van risico's op uitbraken van q-organismen en om gezamenlijk een financieel vangnet te organiseren. Dit project wordt nu afgerond, maar de stuurgroep en de projectgroep zullen de werkzaamheden voortzetten om te komen tot een –zowel door de agrariërs als door de andere betrokken partijen- gedragen fonds.

RESULTAAT

Projectresultaten

- GAC hygiëneprotocollen voor de gewasgroepen tomaat en potplanten.
- Een risico-analyse Q-organismen in de glastuinbouw: LEI-rapport 2011-054.
- Een document waarin de mogelijkheden en keuzes van een plantgezondheidsfonds voor tomaten en kuitplanten beschreven staan.
- Een vervolgstudie: LEI-rapport "Naar een Plantgezondheidsfonds. Analyses van risico's en inrichting van het fonds" (in press)
- Een getekende intentieverklaring: 'Afspraken fytosanitaire preventie'

Financiële aspecten

Activiteit	Begroot	Realisatie	Verschil
Projectleiding Algemeen	€ 3.132,00	€ 3.430,60	€ -298,60
Overleg stuurgroep	€ 2.980,00	€ 7.540,00	€ -4.560,00
Voorwaarden GAC	€ 2.320,00	€ 1.508,00	€ 812,00
Workshops	€ 8.700,00	€ 8.410,00	€ 290,00
Coördinatie afstemming LEI	€ 2.204,00	€ 2.320,00	€ -116,00
Draagvlaktoets	€ 7.692,00	€ 9.048,00	€ -2.342,00
Materiële kosten	€ 7.000,00	€ 773,02	€ 6.226,98
Totaal	€ 34.028,00	€ 33.029,62	€ 12,38

Toelichting:

Door de wijzigingen in de planning en de koers van het project, er is er veel meer overleg geweest met de stuurgroep en projectgroep dan oorspronkelijke gepland. Ook is er meer tijd besteed aan het maken van nieuwe plannen. De posten 'Overleg stuurgroep' en 'Draagvlaktoets' hebben hierdoor een overschrijding. Door het niet uitgevoerd zijn van de draagvlaktoets, is er bij 'Materiele kosten' een onderschrijding. De totale projectkosten zijn niet overschreden.